

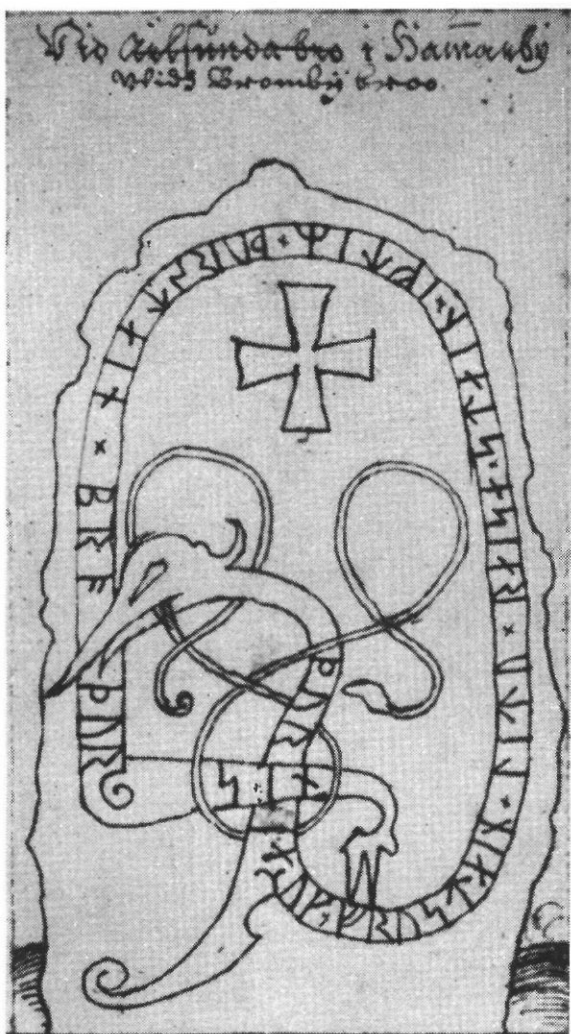

Fig. 279. U 275. Brunnby, Hammarby sn.
Efter teckning av Bureus.

Fig. 280. U 275. Brunnby, Hammarby sn.
Efter B 110.

(gen. *Þoris*, ack. *Þori*) har funnits en sidoform *Þori* (ack. *Þora*) med svag böjning, sannolikt sekundärt utvecklad (jfr fsv. *hirþe*, ack. *hirþa* i st. f. äldre **hirþir*, ack. **hirþi* o. dyl.). Mindre sannolikt är, att 1—4 *puri* avser kvinnonamnet *Purvi* (*Þyrvi*, *Þyri*). Om det hade varit en syster och en bror, som rest stenen, hade man väntat, att broderns namn stått först i inskriften. Sannolikt är det två bröder. — *Frøystæinn* är ett i runinskrifter, i synnerhet uppländska, vanligt namn, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 75.

I två av brödernas namn, *Frøystæinn* och *Þorstæinn*, föreligger ett exempel på variation, se a. a. s. 11.

276. Hammarby, Hammarby sn. Nu vid Löwenströmska lasarettet.

Pl. 172.

Litteratur: B 107, L 421, D 2: 79. J. Bureus, F a 6 s. 1, s. 39 n:r 4 (Bureus' egen uppteckning), s. 96 n:r 24 (Aschaneus), s. 168 n:r 27 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 163, F a 1 s. 41, F a 12, bl. 408, F a 13 s. 264; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 175; O. Celsius, SR 2, s. 412; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 242; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHAkad, den 24/7 1866 (ATA); R. Dybeck, Berättelse för år 1867 (ATA); G. Upmark, Anteckning 1867 (ATA); G. Stephens, ONRM 2, s. 713 f.; UFT h. 5 (1876), s. 9; E. Brate, Anteckningar 1904 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 24 f.; S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 137.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta, B 107 och ONRM 2); Dybeck, D 2: 79; G. Upmark, teckning 1867 »huvudsakligen efter Bautil med de ändringar, som i följd av granskning... voro nödiga» (ATA); Brate foto 1904 (ATA; Lindqvist a. a.).

14 **a** hade inskjutits efteråt. Runorna 16 **u** och 17 **k** ha placerats utanför slingan. 22 **k** har en fördjupning mellan hst och bst; möjligen huggen. Runorna 36 **t**, 37 **i** och 38 **n** nå ej ramlinjerna. Efter 38 **n** intet säkert sk. I 49 **a** är hst skadad strax ovanför bst. 53 **a** når ej ramlinjerna; runan ser närmast ut som ett kors. I 54 **p** har nedre delen av hst ej huggits. I 76 **a** har en flagring skadat runan mitt på hst. Bst synes dock i skadans kant. Före 80 **k** ett otydligt sk.

Bureus (F a 6): Sk anges som kors. 3 **a**; sk efter 8 **k**; 15 **i**; sk efter 17 **k**; sk saknas efter 23 **i**; 51 **i**; före 63 **i** insättes ett **h**; runan 68 **o** uppfattas som ett **n** med ensidig bst, d. v. s. den undre **o**-bst har ej observerats; sk saknas efter 77 **i**; sk efter 87 **r**. — Aschaneus: sk efter 8 **k**; 11 **i** (rättat till **t**); sk efter 12 **s**; 15 **r** (»rättas» till **i**). Runorna 16 **u** och 17 **k** uteglömda (tillagda ovanför raden). Sk efter 38 **n**; runorna 44—51 glömda men tillagda senare. 71 **i**, 76 **i**; efter 77 **i** läses ett **u** (75—79 alltså: **silu · uk**). Sk saknas efter 82 **s**; 84 **i**; 86 **i** saknas, 87 **r** (83—87: **mipr**, rättas även, enligt Bureus' läsning). — Rhezelius: Sk efter 8 **k** och efter 14 **a**; 22 **g**; sk efter 38 **n**; efter 82 **s** läses ett **p**; sk efter 87 **r**. — Hadorph och Leitz: Inskriften börjar med sk (:); 3 **a**; runorna 7 **u**, 10 **n**, 16 **u** och 17 **k** saknas; 10 **t**, 22 **g**; sk saknas efter 67 **i**; 76 **i**, 77 **o**. — Celsius: sk före 1 **t**; 3 **a**; sk saknas efter 6 **r**; runorna 16 **u** och 17 **k** saknas; 22 **g**, 32 **e**, 46 **n**; sk saknas efter 59 **n**; 60 **g**; sk saknas efter 72 **t**; sk efter 73 **u**; 74 **g**; sk saknas efter 77 **i** och 79 **k**; mellan 81 **u** och 82 **s** insättes ett **p**; sk saknas efter 82 **s**. — Dybeck: Sk vid inskriftens början (:); 3 **a** (på bilden **h** med ena bst streckad); sk efter 7 **u** och efter 12 **s**; 22 **g**, 76 **i**, 77 **o**; sk saknas efter 77 **i**. — G. Upmark: Sk vid inskriftens början (:); 10 **a**: »har varit läst som ↑, men är säkerligen † då det andra strecket är en naturlig fördjupning». 11 **i**: »Väl möjligt är att» det »står ↑ i st. f. †». Om 16—17 **uk** anmärker Upmark: »står utanför slingan». 22 **g**. Sk saknas efter 67 **i**. 77 **i**: »priken mellan †† ok †† kan vara kännestreckket för †.» — Brate: »B 107 och D II 79 börja inskriften med kolon, men blott en punkt är jämförelsevis tydlig; skilletecknen äro öfverhuvud taget otydliga på denna runsten.» 16 **u** och 17 **k** saknas; sk saknas efter 30 **u**; 77 **i** »läsa B. [= *Bautil*] och D. [= Dybeck] såsom † men utan tillräcklig grund: ett par fåror finnas visserligen, motsvarande kst till † men dessa behöfva alls icke vara huggna. Något kst finnes icke men kan mycket väl vara förstördt i runans topp, hvilket jag ock antager vara fallet.»

Diarfr är ett i uppländska inskrifter tämligen vanligt mansnamn, se U 70. Om *Full(h)ugi*, också det ursprungligen ett binamn, se U 273. På denna senare runsten, som numera står vid Hammarby kyrka, förekommer sålunda också namnet *Full(h)ugi*. Som dennes broder omtalas, efter vad som vid behandlingen av U 273 visas, en *Assurr*. Med all sannolikhet är denne samme person som *Andsvarr* i U 276. Namnet skrives då på följande två sätt: i U 276 **ontsuar** och i U 273 **asur**. Den förra skrivningen har varit föremål för en lång diskussion, som inledes av

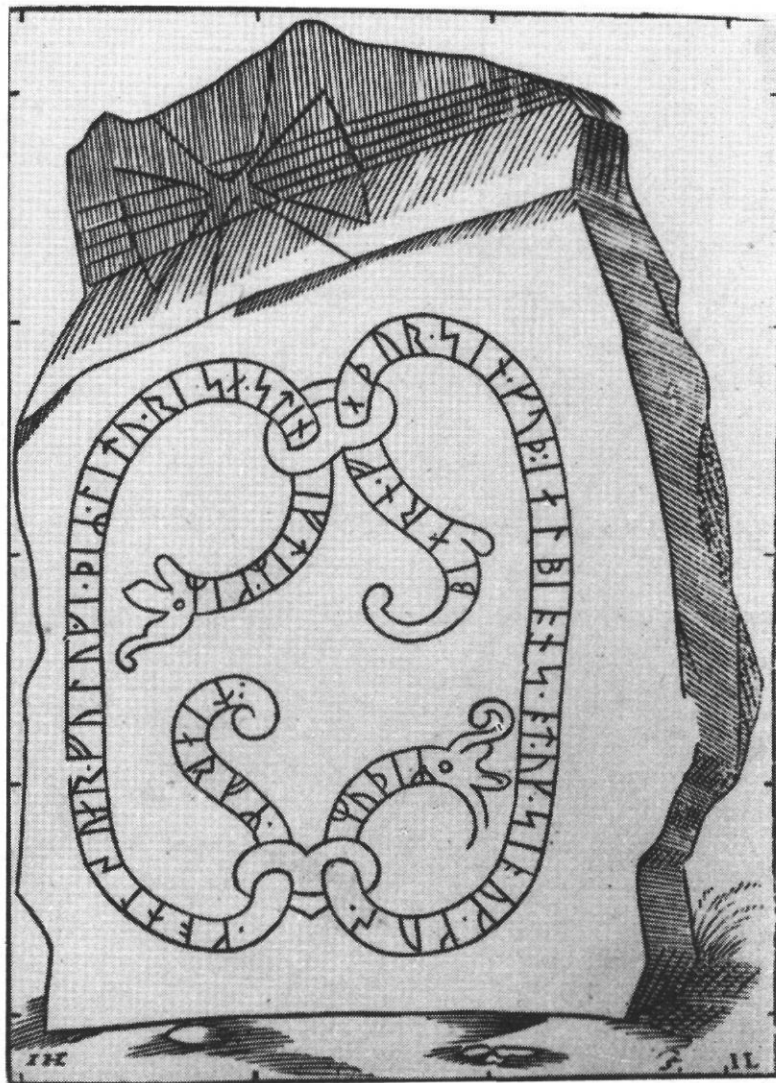

Fig. 281. U 276. Hammarby, Hammarby sn. Nu vid Löwenströmska lasarettet. Efter B 107.

Dybeck. Han anser tydligen skrivningen högst otillfredsställande: »Någon skepnad (form) af $\text{F} \text{N} \text{t} \text{N} \text{t} \text{R}$ lærer väl icke kunna antagas i stället för $\text{t} \text{t} \text{t} \text{N} \text{t} \text{R}$.» I det följande kom diskussionen, i vilken F. Dyrlund, S. Bugge, A. Kock, E. Wadstein och L. F. A. Wimmer deltog, att röra sig om formen **ontsuar** och dess förhållande till *Qzurr*, se Sm 37 (med där citerad litteratur) och *DGP: Azur*. U 276 är utan tvivel äldre än U 273, se nedan. Även innehållet ger vid handen, att så är förhållandet. Enligt U 273 resa Assur och Fulluge en minnessten åt sin broder Djärv (namnet är bortslaget men bör ha varit detta). Enligt U 276 resa alla tre bröderna stenen åt sin fader. **ontsuar** är sålunda en äldre form av namnet *Assurr*. Den motsvarar ett runsv. *Andsvarr*, urn. **Andsvarur*, sannolikt ursprungligen ett appellativum brukat som tillnamn. Urn. **andsvarur* torde vara ett nomen agentis 'han som ger svar, står till svars'; jfr isl. *andsvar*, n. 'svar, svaromål inför rätta, ansvar'. Just av namn kunna äldre och yngre former brukas vid sidan av varandra, till dess den ena vinner övervikt över den andra. I all synnerhet torde detta vara fallet, då namnets betydelse är genomskinlig. Den ursprungliga formen kan då när som helst friskas upp på nytt. Det är sålunda rätt rimligt, att namnet på samme person tecknas **ontsuar** U 276 och **asur** U 273 och 277. Att U 276 är ett eller annat årtionde äldre än U 273 och 277 torde därvid ha varit av mindre betydelse. Mannen kallades nog i vardagslag *Assurr* (kanske med nasalerat *a*), men man visste, att en mera vårdad form var *An(d)svarr*, och en omsorgsfull runristare kunde därför bruka denna form. I detta sammanhang kan det vara av intresse, att 14 **a** förefaller att ha inskjutits efteråt (se anmärkningarna till läsningen).

Faderns namn *Geirbiorn* är icke vanligt. Det förekommer endast ett 10-tal gånger i runinskrifter, se Sö 213.

Om »Hammarbyfamiljen» se U 277.

I inskriften förekomma flera ålderdomliga drag: skrivningarna **risa**, **stin**, **pir**, **kir** -, **uk**; skillnaden mellan **r** och **ṛ** iakttages; **o**-runan betecknar **a**: **ons**, **ot**, **ontsuar**. Ristningen hör till den intressanta grupp, som kan betecknas som ristningar i »Gunnarsstil», och visar slående överensstämmelser med t. ex. U 201. Brate för U 276 till runmästaren Gunnar (*Svenska runristare*, s. 24 f.).

277. Hammarby, Pickhus (Hammarby apotek), Hammarby sn.

Pl. 173.

Litteratur: B 109, L 422, D 2:91. J. Bureus, F a 6 s. 52 n:r 56, s. 53 n:r 56, s. 91 n:r 225 (Bureus' egen uppteckning), s. 167 n:r 21 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 164, F a 1 s. 41, F a 13 s. 160, F a 14 s. 175, 177; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 2, Monumenta 3, bl. 176; O. Celsius, SR 2, s. 108, 422, 432; UFT h. 5 (1876), s. 10; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHA Akad. den 24/7 1866 (ATA); E. Brate, Berättelse öfver en resa sommaren 1903 för undersökning och afbildning af runinskrifter (ATA), Anteckningar 1904 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 110.

Äldre avbildningar: Peringskiöld, teckning (F 1 5:1); Hadorph och Peringskiöld, träsnitt (i F 1 5:1, Monumenta 3 och B 109); Dybeck, a. a.; Brate foto 1904 (ATA).

Runstenen står på Hammarby apoteks tomt, i backsluttningen 10 m. V om byggnadens nordvästra hörn.

Enligt Bureus, som besökte stenen bl. a. den 22 april 1613, stod den »Millan Hammarby och Rotebro. näst wtan Ham:by gärdet wid vägskalet» (F a 6). Rhezelius anger platsen: »Widh store Allmännewägen i Wijks¹ skildnan och wid Hammarby Södre gärdshörnet.» Enligt F a 5 stod stenen vid Hammarby by »sunnan gärdet». Denna runstenen och U 276 åsyftas i *Ransakningarna*, då där meddelas: »Wijd Hammarbybyn 2:ne Runasteenar medh Rijtade bookstäf-

¹ Överstruket och ändrat till »Vägh».